

1 Valmyndighetens svar på resolution från Svenskar i världen "E-röstning och särskilt valdistrikt för utlandssvenskar"

Valmyndigheten har tagit emot Svenskar i världens resolution "E-röstning och särskilt valdistrikt för utlandssvenskar". Myndigheten ger i kommande avsnitt svar under respektive rubrik utifrån förslag som framförts i resolutionen.

Valmyndigheten välkomnar resolutionen. Resolutionen belyser flera frågor som myndigheten har uppmärksammat i bland annat sina erfarenhetsrapporter efter genomförda val. Valmyndigheten har också tagit del av organisationens tidigare resolutioner och rapporter, som alla bidrar till en viktig ökad kunskap om utlandssvenskars utmaningar i samband med val.

Även om Valmyndigheten inte arbetar med att öka valdeltagandet för någon grupp röstberättigade, och då inte heller för utlandssvenskar, så ingår det i myndighetens uppdrag, som central valmyndighet att alla röstberättigade ska känna till när, var och hur de kan rösta.

1.1 "För att adressera problemen med långa avstånd till närmaste vallokal/utlandsmyndighet och dålig postgång, bör e-röstning införas som alternativ"

En lagändring krävs för att införa e-röstning. Det är de politiska partierna i riksdagen som kan ändra i vallagen. Valmyndigheten har i dagsläget ingen synpunkt på detta förslag.

1.2 "Utlandsmyndigheterna bör införa längre och mer tillgängliga öppettider (kvällar och helger), men också utöka tidsintervallet för förtidsröstning"

När det gäller öppettider m.m. för röstmottagning framgår det av vallagen att varje kommun ska se till att det finns lämpliga lokaler som genom sin lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta. Utgångspunkten är att detta gäller även för röstningslokaler vid utlandsmyndigheter, även om öppettiderna kan skilja sig åt utifrån lokala förutsättningar. Rösterna från utlandet behöver hinna fram i tid till Sverige vilket innebär att röstmottagningen inte kan pågå lika länge överallt i världen. Röstmottagningen i röstningslokaler vid utlandsmyndigheter kan börja 24 dagar innan valdagen. För att kunna ha öppet så mycket som möjligt och under en så lång tidsperiod som möjligt, kan utlandsmyndigheter med fördel öppna röstmottagningen så tidigt som möjligt i röstningsperioden.

I Valmyndighetens vägledning om hur en utlandsmyndighet kan tänka kring öppettider för röstmottagning ger vi rådet att också ha öppet för röstmottagning kvälls- och helgtid för att underlätta för väljare som arbetar eller studerar dagtid att kunna rösta.

1.3 ”I syfte att minska antalet underkända och för sent inkomna brevröster bör regelverket för utlandsröstningen förändras”

Valmyndigheten anser precis som Svenskar i världen att regelverket för utlandsröstningen behöver förändras. Som Valmyndigheten tidigare har lyft, bland annat i sina erfarenhetsrapporter till Regeringskansliet efter genomförda val, behöver regelverket för utlandsröstning ses över i syfte att minska antalet underkända och för sent inkomna brevröster.

Myndigheten arbetar med att ta reda på mer om vad som gör att så många brevröster underkänns. Inför EU-valet har myndigheten en målsättning att genom bland annat utökad, mer pedagogisk information samt information översatt till fler språk om brevröstningen, minska på de misstag som leder till underkännande. Myndigheten kan tyvärr inte påverka hur postgången mellan olika länder runt om i världen och Sverige fungerar men strävar efter att informera väljare som ska brevrösta om att skicka brevrösten i så god tid som möjligt, från den första tillåtna dagen, för att öka möjligheten för brevrösten att hinna fram i tid.

Att väljare ska kunna följa sin brevröst och se om den har kommit fram till räkning skulle kräva någon form av registrering av rösten när den skickas iväg, liknande när man skickar ett paket. En framtida digital röstlängd skulle kunna underlätta möjligheten att följa röstens väg fram till räkning. En eventuell registrering får dock inte riskera att minska möjligheten till att brevrösta eller riskera att valhemligheten röjs.

1.4 ” Valmyndigheten bör utöka sin informationsspridning om utlandsröstning till röstberättigade utlandssvenskar. Många utlandssvenskar vet idag inte om de är upptagna i röstlängden eller vilka röstningsmöjligheter som finns”

Som Svenskar i världen också beskriver i resolutionen gör Valmyndigheten informationsinsatser på flera olika sätt. Valmyndigheten är öppen för förslag på hur vi når ut ännu bättre till de röstberättigade. Vi välkomnar att organisationer och andra myndigheter sprider myndighetens information i deras kanaler och annat som bidrar till kunskapsspridning. Vi samarbetar med Utrikesdepartementet och tar fram information och inlägg som utlandsmyndigheterna sprider i sina kanaler om utlandsröstningen och regler för röstlängden. Utlandsmyndigheterna får också utbildningsmaterial för att kunna svara på frågor om val.

Valmyndighetens webbplats www.val.se är navet för information om val. Myndigheten arbetar för att det ska vara lätt att hitta rätt information på webbplatsen och då även översatt till olika språk. På val.se finns information om röstningsmöjligheter och om regler för rösträtt och röstlängd. Det går också att nå Valmyndigheten via Valupplysningen inför, under och efter val och annars direkt via växelnumret. Det finns även möjlighet att skicka frågor via e-postformulär och frågeform. I frågeforumet går det också att ta del av de vanligaste frågorna och svaren om val.

Valmyndigheten ser vikten av att tillhandahålla utlandssvenskar med tydlig och tidig information om reglerna kring röstlängden. Inför valet till Europaparlamentet 2024 liksom vid tidigare val kommer riktad information om detta att spridas via olika kanaler. Vi ser också positivt på möjligheten att ha en dialog med Svenskar i Världen om forum och utformning av informationen.

När det gäller uppgifter som ligger till grund för röstlängden är Skatteverkets folkbokföring central och kan svara på frågor om enskilda personers uppgifter i folkbokföringsregistret. Det är också dit utlandssvenskar ska skicka sin anmälan om att stå kvar i röstlängden eller om att ändra adress i utlandet. Det är viktigt att Skatteverkets folkbokföring har korrekta uppgifter om utlandssvenskar som exempelvis får ny adress vid flytt. Finns inte rätt uppgifter nås inte personerna av vår direktadresserade information eller material. En anmälan av ny adress i utlandet gör också att en utlandssvensk får en ny tioårsperiod i röstlängden.

Om en utlandssvensk som bor i ett annat EU-land vill rösta i det svenska EU-valet behöver hen vända sig till den myndighet som ansvarar för val i landet de bor i för att ta reda på om hen är upptagen i landets röstlängd och hur hen gör för att gå ur den. Om utlandssvenskar finns upptagna i ett annat EU-lands röstlängd kommer personerna strykas ur den svenska röstlängden genom det informationsutbyte som sker mellan EU-länderna. De kan då inte rösta i det svenska EU-valet.

1.5 "För att underlätta för utlandssvenskar att rösta instämmer Svenskar i Världen med Valmyndighetens förslag att en utlandssvensk som röstar automatiskt ska läggas till i röstlängden ytterligare tio år"

Valmyndigheten ser positivt på förslaget i valutredningen 2020 om ett förenklat anmälningsförfarande till den svenska röstlängden för svenskar bosatta i utlandet. Valmyndigheten är angelägen om att flera av utredningens förslag leder till ändring i vallagen. Exempel på det är förslaget om att utlandssvenskar som inte längre finns i röstlängden och befinner sig i Sverige när det är val, ska kunna läggas till i röstlängden och rösta i Sverige istället för att behöva åka utanför Sveriges gränser för att rösta.

Det nuvarande anmälningsförfarandet sköts av Skatteverket via en blankett som utlandssvenskar behöver skicka in via post till Skatteverkets inläsningscentral vart tionde år. Valmyndigheten och Skatteverket för en dialog kring detta, och om möjligheterna att på sikt övergå till en digital anmälan.

1.6 ”Regeringen bör tillsätta en utredning för att undersöka möjligheten till ett särskilt valdistrikt för utlandssvenskar. De politiska partierna skulle då kunna se hur utlandssvenskarna röstar och därmed bättre kunna profilera sig mot gruppen. I förlängningen kan det leda till ett högre valdeltagande hos utlandssvenskar och därmed stärka deras demokratiska röst”

Riksdagsvalet är geografiskt indelat i valkretsar. För ett särskilt utlandsvaldistrikt skulle det även krävas en särskild utlandsvalkrets. Valmyndigheten ser en risk i att det skulle bli en överrepresentation av antalet mandat i utlandsvalkretsen i förhållande till antalet röstande.

Antalet fasta riksdagsmandat fastställs baserat på *antalet röstberättigade* per valkrets. Historiskt sett har valdeltagandet varit betydligt lägre bland utlandssvenskar, vilket skulle kunna leda till att antalet mandat i utlandsvalkretsen blir överrepresenterad i förhållande till *antalet röstande*. Vid en eventuell återföring av mandat vore det troligt att utlandsvalkretsen skulle få lämna ifrån sig mandat, eftersom återföringen baseras på jämförelsetal som i sin tur baseras på antalet röstande per valkrets. Men återföring av mandat är ovanligt, det uppstår bara om något parti har fått fler fasta mandat än det antal mandat partiet ska få enligt totalfördelningen av samtliga 349 mandat (räknat utan valkretsar). Med nuvarande vallag skulle en utlandsvalkrets troligen få ca 6-7 mandat, samtidigt som antalet röstande utlandssvenskar troligen skulle motsvara ca 2-3 mandat. Varje enskild röst från en utlandssvensk skulle alltså väga cirka 3 gånger högre än en röst från en röstberättigad i Sverige.

Vid val till Europaparlamentet är Sverige en valkrets, så där finns inte denna problematik.

Anna Nyqvist